REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Številka: 050-9/2019/5
Datum: 7. 7. 2021

OCENA DISKRIMINATORNOSTI ZAKONA ALI DRUGEGA PREDPISA PO 38. ČLENU ZAKONA O VARSTVU PRED DISKRIMINACIJO

Ocena diskriminatornosti prvega odstavka 10. člena Zakona o sodnih taksah (ZST-1) v povezavi z devetim odstavkom 12.a člena

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je po uradni dolžnosti začel preučevati ureditev oprostitve sodnih taks tujcev. Gre za skrb, ali so tujci s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: RS) ali tujci brez prebivališča v RS v skladu z veljavno zakonodajo kakorkoli izključeni iz pravice do oprostitve sodnih taks.

Zagovornik je preučil ureditev oprostitve plačila sodnih taks, kakršna velja za tuje državljane. Oprostitev plačila sodnih taks je urejena v Zakonu o sodnih taksah (v nadaljevanju: ZST-1)[1] in je odraz ustavnega načela socialne države, ustavne pravice do sodnega varstva ter enakosti pred zakonom. Dolžnost države (in ne posameznika) je, da osebam slabega premoženjskega stanja omogoči sodno varstvo njihovih pravic in za to zagotavlja sredstva.[2]

Tujci imajo v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: RS) v skladu z mednarodnimi pogodbami vse pravice, zagotovljene z Ustavo Republike Slovenije (v nadaljevanju: Ustava RS) ter z zakoni, razen tistih, ki jih imajo po ustavi ali po zakonu samo državljani Slovenije (13. člen Ustave RS).[3] Obseg in način izvrševanja pravice oprostitve plačila sodnih taks za tujce predpisujejo določbe 1. in 2. odstavka 10. člena ter določba 9. odstavka v zvezi s 5. odstavkom 12.a člena ZST-1.

1. in 2. odstavek 10. člena ZST-1 (taksne oprostitve na podlagi zakona) določata:

> (1) Plačila sodnih taks so oproščeni država in državni organi, samoupravne lokalne skupnosti, organi samoupravnih lokalnih skupnosti in posredni proračunski uporabniki, ki so v celoti v lasti samoupravnih lokalnih skupnosti, centri za socialno delo, kadar so predlagatelji v postopkih za ureditev osebnih stanj in družinskih razmerij, humanitarne organizacije ter tuja država in **tuji državljani, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost**.
> (2) Če nastane dvom, ali velja vzajemnost, sodišče zaprosi za pojasnilo ministrstvo, pristojno za pravosodje.

9. odstavek 12.a člena ZST-1 (ugotavljanje materialnega položaja stranke in njenih družinskih članov) določa:

---

[1] Zakon o sodnih taksah (ZST-1), Uradni list RS, št. 37/08, 97/10, 29/13 - skl. US, 21/13 - ZP-1H, 63/13, 89/13 - odl. US, 111/13 - ZP-1I, 40/14 - skl. US, 58/14 - odl. US, 72/14 - skl. US, 19/15 - odl. US, 30/16, 10/17 - ZPP-E, 11/18 - ZIZ-L, 35/18 - odl. US, 16/19 - ZNP-1.
[2] VSL sklep I Cp 1470/2019 z dne 11. 9. 2019, 8. točka obrazložitve.
[3] Ustava Republike Slovenije (Ustava RS), Uradni list RS/I, št. 33/91, Uradni list RS, št. 42/97 - UZS68, 66/00 - UZ80, 24/03 - UZ3a, 47, 68, 69/04 - UZ14, 69/04 - UZ43, 69/04 - UZ50, 68/06 - UZ121,140,143, 47/13, 47/13, 75/16 - UZ70a.

(9) Za pridobivanje osebnih podatkov o tujcu ter podatkov o dohodkih in premoženju v tujini se za namen iz petega odstavka tega člena[4] uporabljajo določbe tega zakona in mednarodnih pogodb, ki obvezujejo Republiko Slovenijo in urejajo nudenje mednarodne pravne pomoči v sodnih postopkih, če ni z mednarodno pogodbo določeno drugače.

Tuji državljani so oproščeni plačila sodnih taks že po zakonu, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost. Če eden od teh dveh pogojev ni izpolnjen, tujci v RS niso oproščeni plačila sodnih taks.[5] Tuje državljane se torej lahko oprosti plačila sodne takse le, če tako določa mednarodna pogodba ali pa če velja vzajemnost.[6]

*

Diskriminacijo opredeljuje 4. člen ZVarD, po katerem pomeni diskriminacija vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Diskriminacija zaradi katere koli osebne okoliščine je prepovedana.

Pri diskriminaciji mora biti prav specifična osebna okoliščina (ali več njih) razlog za slabšo obravnavo. Med osebne okoliščine, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina. Kot drugo osebno okoliščino štejemo tudi državljanstvo (tretje države). Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto, ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka.

Diskriminacija se lahko dogaja na različnih področjih družbenega življenja, na katerih morajo sicer po 2. členu ZVarD državni organi, lokalne skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter pravne in fizične osebe na vseh področjih oblastnega odločanja, delovanja v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb. Med izrecno navedenimi področji so omenjene tudi socialne ugodnosti (šesta alineja prvega odstavka 2. člena). Sicer pa v širšem smislu ZVarD v svojem 1. členu določa varstvo pred diskriminacijo pri uresničevanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin, pri uveljavljanju pravic in obveznosti ter v drugih

---

[4] 5. odstavek 12.a člena ZST-1 določa:
(5) Materialni položaj stranke in njenih družinskih članov ugotavlja sodišče, ki po uradni dolžnosti pridobi za to potrebne osebne podatke, tudi podatke, ki štejejo za davčno tajnost, iz obstoječih zbirk podatkov, določenih v zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Podatke o upravičenosti do denarne socialne pomoči, ki vključujejo podatek o obstoju pravice do denarne socialne pomoči, obdobje njenega prejemanja in številko zadeve, v kateri je bila denarna socialna pomoč dodeljena, pridobi sodišče po uradni dolžnosti v centralni zbirki podatkov o prejemnikih denarne socialne pomoči, ki se vodi po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Do navedenih zbirk podatkov dostopa sodišče brezplačno preko neposredne elektronske povezave ali posredno preko sistema za standardizirano izvajanje elektronskih poizvedb.

[5] VDS sklep Pdp 710/99 z dne 4. 6. 1999. Sklep je bil sprejet v času veljavnosti Zakona o sodnih taksah (Zakon o sodnih taksah (ZST), Ur.l. SRS št. 1/90, RS št.14/91, 38/96, 20/98 in 50/98), vendar je ZST prav tako določal taksno oprositev za tuje državljane, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost (1. odstavek 11. člena ZST). Če nastane dvom, ali velja vzajemnost, se je sodišče dolžno obrniti za pojasnilo na ministrstvo, pristojno za pravosodje (2. odstavek 11. člena ZST).

[6] VDSS sklep Pdp 1019/2014 z dne 23. 10. 2014: *»Upoštevajoč, da je tožnik tuji državljan, je sodišče prve stopnje pravilno uporabilo določbe prvega odstavka 10. člena ZST-1, ki določa, da se tuje državljane lahko oprosti plačila sodne takse le, če tako določa mednarodna pogodba ali pa če velja vzajemnost. Ker vzajemnost v konkretnem primeru velja (poizvedbo pri Ministrstvu za pravosodje), je sodišče prve stopnje pravilno odločalo o podanem predlogu.«*

pravnih razmerjih na političnem, gospodarskem, socialnem, kulturnem, civilnem ali drugem področju.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije. Neposredna diskriminacija obstaja, če je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb (prvi odstavek 6. člena ZVarD). Posredna diskriminacija pa obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb z določeno osebno okoliščino bila, je ali bi lahko bila zaradi navidezno nevtralne določbe, merila ali prakse v manj ugodnem položaju kot druge osebe, razen če ta določba, merilo ali praksa objektivno temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna in nujno potrebna (drugi odstavek 6. člena).

Izjeme od prepovedi neposredne diskriminacije določa 13. člen ZVarD. Po splošnem določilu neenako obravnavanje zaradi določene osebne okoliščine ne pomeni diskriminacije po tem zakonu, če takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna in sorazmerna (prvi odstavek 13. člena ZVarD).

*

Zagovornik oceno diskriminatornosti zakona izvede na podlagi 38. člena ZVarD, skladno s katerim lahko, če oceni, da je kakšen zakon ali drug predpis diskriminatoren, o tem obvesti predlagatelja postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti ali z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil.

Zagovornik je ocenjeval določbe ZST-1, ki določajo pogoje, ki veljajo za tuje državljane glede oprostitev sodnih taks.

Zagovornik je predpis skladno s svojimi zakonskimi pristojnostmi presojal po vsebini in to samo z vidika svojih pristojnosti. Zagovornik ni tisti državni organ, ki bi lahko sprejel končno odločitev, da je predpis diskriminatoren oziroma da ni skladen z Ustavo RS in kakorkoli vplival na samo vsebino predpisa. Zagovornik ima v ZVarD zgolj pooblastilo, da izvede oceno diskriminatornosti in če oceni, da je predpis diskriminatoren, lahko ravna skladno z 38. členom ZVarD.

Za oceno pravne diskriminatornosti mora torej Zagovornik:
- prepoznati obliko diskriminacije,
- prepoznati področje družbenega življenja, na katerem učinkuje možna pravna oziroma sistemska diskriminacija,
- prepoznati osebno okoliščino, zaradi katere je sistemski predpis lahko diskriminatoren,
- oceniti, ali pravna obravnava osebe oziroma (skupine) oseb posega v njihove pravice, svoboščine, koristi ali ugodnosti,
- prepoznati vzročno zvezo med osebno okoliščino in pravno neenako obravnavo, ki posega v pravice, svoboščine, koristi ali ugodnosti osebe oziroma (skupine) oseb,
- oceniti, da različna obravnava ne sodi v katero od izjem od prepovedi (neposredne) diskriminacije.

V postopku ocene diskriminatornosti predpisa je Zagovornik preučil gradivo zakonodajnega postopka ZST-1 ter se seznanil s predlogom ZST-1. Zagovornik je z namenom razjasnitve določenih vprašanj naslovil poizvedbo na Ministrstvo za pravosodje (v nadaljevanju: MP).

I. Pojasnila Ministrstva za pravosodje

MP je v odgovor na Poizvedbo št. 050-9/2019/2 z dne 4. 5. 2021 na Zagovornika naslovilo dopis št. 007-48/2021/8 z dne 3. 6. 2021.

MP pojasnjuje, da je bila določba prvega odstavka 10. člena ZST-1 v delu, ki določa oprostitev plačila sodnih taks za tuje državljane, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost, v ZST-1 prenesena iz prejšnjega Zakona o sodnih taksah iz leta 1979.[7] Enako določbo je vseboval tudi temu predhodni taksni zakon, torej Zakon o sodnih taksah iz leta 1972.[8] MP izpostavlja, da to pomeni, da navedena določba v nespremenjeni obliki velja že skoraj 50 let.

MP izpostavlja, da iz zakonodajnih gradiv k predlogoma ZST in ZST-1 cilj takšne ureditve ni razviden. Ker je bila obravnavana določba v ZST in ZST-1 prenesena iz predhodnih taksnih zakonov, so obrazložitve te določbe skope oziroma jih ni. Tako je v Predlogu za izdajo zakona o sodnih taksah s tezami za osnutek zakona in taksno tarifo, objavljenem v Poročevalcu Skupščine SR Slovenije in Skupščine SFR Jugoslavije za delegacije in delegate, letnik 4, št. 17 z dne 31. 7. 1978,[9] navedeno le, da se v določbah o taksnih oprostitvah določa oprostitev plačila taks poleg subjektov po sedanjem zakonu tudi taksna oprostitev za nekatere na novo določene subjekte. Ker med temi novimi subjekti ni tujih državljanov, jih obrazložitev ne obravnava. Podobno je v Predlogu Zakona o sodnih taksah (ZST-1) z dne 27. 12. 2007[10] v zvezi z obravnavano tematiko navedeno le, da določba prvega odstavka 10. člena razširja taksne oprostitve še na organe lokalnih samoupravnih skupnosti, določba drugega odstavka tega člena (v primeru dvoma o obstoju vzajemnosti se mora sodišče obrniti za pojasnilo na ministrstvo, pristojno za pravosodje) pa je enaka kot v prejšnjem zakonu.

Ker zakonodajna gradiva ne opredeljujejo cilja obravnavane določbe, je mogoče o cilju ureditve, po kateri tuji državljani, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tuji državljani, za katere ne velja vzajemnost, ne morejo biti oproščeni plačila sodnih taks, sklepati zgolj posredno in na splošno. Pri tem MP dodaja, da lahko kot izhodišče služi 13. člen Ustave RS, ki določa, da imajo tujci v Sloveniji v skladu z mednarodnimi pogodbami vse pravice, zagotovljene s to Ustavo in z zakoni, razen tistih, ki jih imajo po Ustavi ali po zakonu samo državljani Slovenije. To pomeni, da lahko (samo) Ustava RS in zakon določita pravice, ki gredo le državljanom RS oziroma da so lahko nekatere pravice zagotovljene ali priznane tujcem z omejitvami, ki jih določi Ustava RS ali zakon.

Temelj za različno ureditev področja oprostitev sodnih taks za državljane RS in za tujce je torej 13. člen Ustave, ki dopušča, da zakonodajalec omeji krog upravičencev do določene pravice glede na državljanstvo (prej navedena zakonska rezerva iz 13. člena Ustave RS). V primeru taksnih oprostitev je zakonski pogoj za oprostitev plačila sodnih taks tujca obstoj ustrezne mednarodne pogodbe ali vzajemnosti z državo, katere državljan je tujec. MP dodaja, da pa seveda morajo tovrstne zakonske omejitve za tuje državljane temeljiti na temeljnem ustavnem načelu sorazmernosti (zlasti tretji odstavek 15. člena Ustave).[11]

MP izpostavlja, da so mednarodne pogodbe eden od temeljnih in hkrati pomembnejših načinov vzpostavljanja, urejanja in poglabljanja mednarodnih odnosov ter eden od temeljnih virov mednarodnega prava. Večina najpomembnejših odnosov v sodobni mednarodni skupnosti je kodificirana z večstranskimi mednarodnimi pogodbami; enako velja tudi za dvostranske odnose, saj pogodbe urejajo tudi dvostranska razmerja med državami. V sodobni družbi je vse

---

[7] Zakon o sodnih taksah (ZST), Uradni list RS, št. 20/04 - uradno prečiščeno besedilo, 115/06 - ZIZ-E, 140/06, 98/07 in 37/08 - ZST-1.
[8] Zakon o sodnih taksah (ZST), Uradni list SRS, št. 7/72, 39/74 in 24/77.
[9] Poročevalec Skupščine SR Slovenije in Skupščine SFR Jugoslavije za delegacije in delegate, letnik 4, št. 17 z dne 31. 7. 1978; dostopno na spletni strani: https://www.sistory.si/cdn/publikacije/36001-37000/36403/Porocevalec_1978-07-31_17.pdf.
[10] Predlog ZST-1 je dostopen na naslednji spletni strani Državnega zbora: https://www.dzrs.si/wps/portal/Home/zakonodaja/izbran/!ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zivSy9Hb283Q0NE3dLQwCQ7z9g7w8nAwsnMz1w9EUGAWZGgS6GDn5BhsYGwQHGpHEaPfAAdwNCBOPx4FUfiNL8gNDQ11VFQEAAXcoa4!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?uid=C12565D400354E68C12573DE002B8E57&db=kon_zak&mandat=IV&tip=doc.
[11] MP napotuje na: Odločba US, št. U-I-46/15, 25. 4. 2018, 27. točka Odločbe; objava: Uradni list RS, št. 35/18 in OdlUS XXIII, 7.

manj vprašanj, na katera ne posega mednarodna skupnost in ki niso urejena prav z mednarodnimi pogodbami. Tako so mednarodne pogodbe tudi temelj sodobnega mednarodnega varstva človekovih pravic. Pri tem velja posebej omeniti mednarodne sporazume na področju pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah, ki urejajo sodelovanje med pristojnimi pravosodnimi organi držav pogodbenic. Takšno sodelovanje najpogosteje zajema področje mednarodne pravne pomoči v civilnih zadevah (vročanje, pridobivanje dokazov, priznanje in izvršitev sodnih odločb itd.), uporabo javnih listin v tujini in pravice državljanov (npr. pravica do oprostitve tožniške varščine, pravica do oprostitve stroškov sodnega postopka ipd.). Na pomembnost mednarodnih pogodb nenazadnje kaže tudi 13. člen Ustave RS, ki pravice tujcev v RS povezuje tudi z mednarodnimi pogodbami.

Skladno z navedenim je obravnavana možnost taksnih oprostitev tujcev po mnenju MP ustrezno vezana na obstoj ureditve z mednarodno pogodbo. Ta možnost pa je, v skladu z mnenjem MP, zopet ustrezno, še dodatno razširjena na primere, ko je podana vzajemnost. MP meni, da je takšno pogojevanje potrebno zaradi nujnosti obstoja vsaj minimalne pravne podlage, ki usmerja način preverjanja premoženjskega stanja tujcev oziroma v primeru vzajemnosti zagotavlja sodelovanje organov tuje države v zvezi s tem. V praksi se namreč pojavljajo težave že pri ugotavljanju obstoja vzajemnosti po diplomatski poti, saj so organi določenih držav (npr. afriške države, veliko arabskih držav…) popolnoma neodzivni, zato je tudi preverjanje premoženjskega stanja tujca bistveno oteženo oziroma neuspešno. To pa pomeni, da pogojev za taksno oprostitev tujcev v teh primerih niti ni mogoče preveriti. Minimalno sodelovanje tuje države na obravnavanem področju je torej nujno, to pa v primeru neobstoja mednarodne pogodbe predstavlja vzajemnost.

V nadaljevanju odgovora MP pojasnjuje položaj državljanov Evropske Unije (v nadaljevanju: EU). MP razjasnjuje, da ZST-1 glede taksnih oprostitev tujcev ne določa posebne ureditve za državljane drugih držav članic EU. Vendar je pri obravnavi teh državljanov treba upoštevati predpise EU, zlasti Direktivo Sveta 2003/8/ES z dne 27. 1. 2003 o izboljšanju dostopa do pravnega varstva v čezmejnih sporih z uvedbo minimalnih skupnih pravil v zvezi s pravno pomočjo pri takih sporih (v nadaljevanju: Direktiva 2003/8/ES).[12] Direktiva 2003/8/ES določa minimalna skupna pravila v zvezi s pravno pomočjo za čezmejne spore v civilnih in gospodarskih zadevah. Vzpostavlja nacionalni sistem obravnave glede pravice do pravne pomoči, tako da državljanom držav članic EU, ki so udeleženi v postopku v drugi državi članici, zagotavlja enake pravice do pravne pomoči, kot jo imajo državljani te druge države članice. Pravna pomoč krije predpravdne nasvete z namenom doseči poravnavo, preden se sproži sodni postopek, pravno pomoč pri vložitvi zadeve na sodišče in zastopanje odvetnika na sodišču ter pomoč pri kritju ali oprostitev plačila stroškov postopka, vključno s stroški, povezanimi s čezmejno naravo primera. Direktiva 2003/8/ES velja za evropske državljane in državljane drugih držav, ki redno prebivajo v eni od držav članic in nimajo zadostnih finančnih sredstev za plačilo stroškov, povezanih z uveljavljanjem pravic v čezmejnih sporih v civilnih in gospodarskih zadevah.

Slovenija je Direktivo 2003/8/ES prenesla v nacionalno zakonodajo z Zakonom o brezplačni pravni pomoči (v nadaljevanju: ZBPP),[13] ki v XI.A poglavju (členi 52.a do 52.n) določa upravičence do brezplačne pravne pomoči, pogoje za njeno dodelitev, obseg dodelitve ter postopek za dodelitev brezplačne pravne pomoči v čezmejnih sporih.

MP pojasnjuje, da iz navedenega izhaja, da je glede državljanov držav članic EU izpolnjen pogoj obstoja mednarodne pogodbe oziroma vzajemnosti iz prvega odstavka 10. člena ZST-1, kar pomeni, da so navedene osebe lahko oproščene plačila sodnih taks po ZST-1.

---

[12] Direktiva sveta 2003/8/ES z dne 27. januarja 2003 o izboljšanju dostopa do pravnega varstva v čezmejnih sporih z uvedbo minimalnih skupnih pravil v zvezi s pravno pomočjo pri takih spori, Uradni list L 26, 31. 1. 2003, str. 41 – 47.

[13] Zakon o brezplačni pravni pomoči (ZBPP), Uradni list RS, št. 96/04 - uradno prečiščeno besedilo, 23/08, 15/14 - odl. US, 18/14 - odl. US, 19/15, 39/18.

V zvezi z obravnavano tematiko MP še dodaja, da popolne enakosti ni – tudi med obravnavanjem državljanov EU in državljanov držav, ki niso članice EU, je že po sami naravi stvari razlika, saj EU zakonodaja marsikatera področja ureja enako za vse državljane EU, za državljane ostalih držav pa ta ureditev ne velja in že tukaj prihaja do razlik, ki so posledica večje ali manjše povezanosti med državami. MP dodaja, da je enako mogoče ugotoviti glede razlik med državami izven EU, s katerimi ima RS sklenjene mednarodne pogodbe ali s katerimi velja vzajemnost, ter državami, kjer to ni podano.

MP tako zaključuje, da je obravnavana ureditev primerna in sorazmerna.

II. Ocena diskriminatornosti prvega odstavka 10. člena Zakona o sodnih taksah (ZST-1) v povezavi z devetim odstavkom 12.a člena

ZST-1 oprostitev plačila sodne takse ureja različno za državljane RS in za tujce. Položaj tujcev v RS zarisuje 13. člen Ustave RS, ki določa, da imajo tujci v Sloveniji v skladu z mednarodnimi pogodbami vse pravice, zagotovljene s to ustavo in z zakoni, razen tistih, ki jih imajo po ustavi ali po zakonu samo državljani Slovenije.

Temelj za različno ureditev področja oprostitev sodnih taks za državljane RS in za tujce je torej 13. člen Ustave RS. Za oprostitev sodne takse je potrebno ugotoviti materialni položaj stranke in njenih družinskih članov. Tu navadno v primeru tujega državljana pridejo v poštev tuji organi, predvsem sodišča ter tuje uradne evidence. **Materialni položaj stranke s tujim državljanstvom in njenih družinskih članov je namreč potrebno preverjati tudi v državi, iz katere tuj državljan prihaja. Za to je potrebna določena pravna podlaga oziroma sodelovanje organov konkretne države. Sodiščem RS je podeljena pristojnost v skladu z nacionalnim pravnim redom na teritoriju RS. Brez ustrezne pravne podlage sodišče RS ne more v tujini avtoritativno zahtevati kakršnih koli podatkov. Zagotavljanje možnosti oprostitve sodne takse tako ni odvisno le od aktivnosti slovenskih organov.**

Mednarodne pogodbe eden od temeljnih in hkrati pomembnejših načinov vzpostavljanja, urejanja in poglabljanja mednarodnih odnosov ter eden od temeljnih virov mednarodnega prava. Večina najpomembnejših odnosov v sodobni mednarodni skupnosti je kodificirana z večstranskimi mednarodnimi pogodbami; enako velja tudi za dvostranske odnose, saj pogodbe urejajo tudi dvostranska razmerja med državami. Skladno z navedenim je obravnavana možnost taksnih oprostitev tujcev vezana na obstoj ureditve z mednarodno pogodbo, ta možnost pa je še dodatno razširjena na primere, ko je podana vzajemnost. Zagovornik se strinja z oceno MP, da je takšno pogojevanje potrebno zaradi **nujnosti obstoja vsaj minimalne pravne podlage, ki usmerja način preverjanja premoženjskega stanja tujcev oziroma v primeru vzajemnosti zagotavlja sodelovanje organov tuje države v zvezi s tem**. **Minimalno sodelovanje tuje države na obravnavanem področju je nujno, to pa v primeru neobstoja mednarodne pogodbe predstavlja vzajemnost.**

Tuji državljani so tako oproščeni plačila sodnih taks že po zakonu, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost. Če eden od teh dveh pogojev ni izpolnjen, tujci v RS zaradi pomanjkanja pravne podlage za oprostitev niso oproščeni plačila sodnih taks. Glede na vzpostavljeno zakonsko ureditev je mogoče tujce ločiti na dve skupini:

- 1.) **tujci, ki prihajajo iz držav, s katerimi ima RS sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma tujci, glede katerih velja vzajemnost** (v nadaljevanju tudi: prva skupina tujcev) in
- 2.) **tujci, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujci, za katere ne velja vzajemnost** (v nadaljevanju tudi: druga skupina tujcev).

1. Tujci, ki prihajajo iz držav, s katerimi ima RS sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma tujci, glede katerih velja vzajemnost

Ureditev za tujce, ki prihajajo iz držav, s katerimi ima RS sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma za katere velja vzajemnost, se sklicuje na ureditev, ki velja za državljane RS in na mednarodne pogodbe, ki obvezujejo RS in urejajo nudenje mednarodne pravne pomoči v sodnih postopkih, če ni z mednarodno pogodbo določeno drugače.[14] To pomeni, da je prva skupina tujcev lahko:

- bodisi obravnavana enako kot državljani RS s prilagoditvijo glede na mednarodne pogodbe, ki obvezujejo RS in urejajo nudenje mednarodne pravne pomoči v sodnih postopkih,
- bodisi obravnavana po pravilih, ki jih določa konkretna mednarodna pogodba.

Zagovornik ocenjuje, da imajo tujci, ki prihajajo iz držav, s katerimi ima RS sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma tujci, za katere velja vzajemnost, zagotovljeno možnost uveljavljati pravico do oprostitve sodne takse. Le-ta je urejena z določenimi prilagoditvami, ki so nujno potrebne, da se ugotovi materialni položaj stranke in njenih družinskih članov v tujini ali pa gre za spoštovanje sklenjene mednarodne pogodbe med RS in državo tujca. V primeru, da konkretna mednarodna pogodba določa drugačna pravila glede ugotavljanja materialnega položaja stranke in njenih družinskih članov, kot veljajo sicer, sodna praksa izrecno izpostavlja, da sodišče v postopku taksne oprostitve ni dolžno postopati enako, kot če gre za državljana RS.[15]

Zagovornik znotraj prve skupine tujcev izpostavlja posebno kategorijo – gre za **državljane EU**, saj je potrebno ureditev presojati tudi z ozirom na pravni red EU. ZST-1 glede taksnih oprostitev tujcev ne določa posebne ureditve za državljane drugih držav članic EU in tako ne vsebuje določbe, ki bi razjasnila položaj državljanov EU. Zakon o tujcih (v nadaljevanju ZTuj-

---

[14] Peti odstavek 12.a člena določa, da materialni položaj stranke in njenih družinskih članov ugotavlja sodišče, ki po uradni dolžnosti pridobi za to potrebne osebne podatke, tudi podatke, ki štejejo za davčno tajnost, iz obstoječih zbirk podatkov, določenih v zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Podatke o upravičenosti do denarne socialne pomoči, ki vključujejo podatek o obstoju pravice do denarne socialne pomoči, obdobje njenega prejemanja in številko zadeve, v kateri je bila denarna socialna pomoč dodeljena, pridobi sodišče po uradni dolžnosti v centralni zbirki podatkov o prejemnikih denarne socialne pomoči, ki se vodi po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev. Do navedenih zbirk podatkov dostopa sodišče brezplačno preko neposredne elektronske povezave ali posredno preko sistema za standardizirano izvajanje elektronskih poizvedb. Za pridobivanje osebnih podatkov o tujcu ter podatkov o dohodkih in premoženju v tujini, se v skladu z devetim odstavkom 12.a člena ZST-1 za namen iz petega odstavka istega člena uporabljajo določbe ZST-1 in mednarodnih pogodb, ki obvezujejo RS in urejajo nudenje mednarodne pravne pomoči v sodnih postopkih, če ni z mednarodno pogodbo določeno drugače.

[15] VSL sklep I Cp 166/2019 z dne 26. 2. 2019: *»V skladu z devetim odstavkom 12. a člena ZST-1 se za pridobivanje osebnih podatkov o tujcu ter podatkov o dohodkih ter premoženju v tujini za namen ugotavljanja upravičenosti do oprostitve plačila sodnih taks, uporabljajo določbe ZST-1 in mednarodnih pogodb, ki obvezujejo Republiko Slovenijo in urejajo nudenje mednarodne pravne pomoči v sodnih postopkih, če ni z mednarodno pogodbo drugače določeno. Med Republiko Slovenijo in Zvezo Sovjetskih Socialističnih Republik je bila 21. 12. 1962 sklenjena bilateralna pogodba o pravni pomoči v civilnih, družinskih in kazenskih zadevah (v nadaljevanju pogodba), ki je bila ratificirana in objavljena z aktom o nasledstvu 13. 4. 2001 (Ur. list RS, št. 27/01). V skladu z 22. členom pogodbe so državljani ene države pogodbenice pred sodišči druge države pogodbenice oproščeni plačila takse in stroškov postopka in uživajo brezplačno pravno pomoč v teku postopka pod enakimi pogoji in v enakem obsegu kot domači državljani. V skladu z določbo prvega odstavka 23. člena pogodbe se oprostitev plačila stroškov postopka (tudi taks) dovoli na podlagi potrdila o osebnem, družinskem in premoženjskem stanju osebe, ki prosi za oprostitev, ki ga izda pristojen organ države pogodbenice, na katere ozemlju ima ta oseba svoje prebivališče ali bivališče. Neutemeljene so torej pritožbene navedbe, da bi moralo sodišče prve stopnje postopati enako, kot če gre za državljana Republike Slovenije. Sodišče prve stopnje ni bilo dolžno po uradni dolžnosti opraviti poizvedb pri organih države, kjer imata tožnika svoje prebivališče.«*

2)[16] določa, da je tujec vsakdo, ki nima državljanstva RS (prva alineja 2. člena ZTuj-2). Državljan EU je tujec z državljanstvom druge države članice EU (dvanajsta alineja 2. člena Ztuj-2). ZTuj-2 v kategorijo tujcev torej uvršča tudi državljane EU.

Kot omenjeno, je potrebno pri obravnavi teh državljanov upoštevati predpise EU, zlasti **Direktivo Sveta 2003/8/ES z dne 27. 1. 2003 o izboljšanju dostopa do pravnega varstva v čezmejnih sporih z uvedbo minimalnih skupnih pravil v zvezi s pravno pomočjo pri takih sporih**. Namen Direktive 2003/8/ES je izboljšati dostop do pravnega varstva v čezmejnih sporih z uvedbo minimalnih skupnih pravil v zvezi s pravno pomočjo za take spore, uporablja pa se za čezmejne spore v civilnih in gospodarskih zadevah ne glede na naravo sodišča (prvi in drugi odstavek 1. člena Direktive 2003/8/ES). V skladu s pojasnilom MP Direktiva 2003/8/ES vzpostavlja nacionalni sistem obravnave glede pravice do pravne pomoči, tako da državljanom držav članic EU, ki so udeleženi v postopku v drugi državi članici, zagotavlja enake pravice do pravne pomoči, kot jo imajo državljani te druge države članice.

Pravna pomoč krije predpravdne nasvete z namenom doseči poravnavo, preden se sproži sodni postopek, pravno pomoč pri vložitvi zadeve na sodišče in zastopanje odvetnika na sodišču ter pomoč pri kritju ali oprostitev plačila stroškov postopka, vključno s stroški, povezanimi s čezmejno naravo primera in honorarji za osebe, ki jih sodišče pooblasti za opravljanje dejanj med postopkom (drugi odstavek 3. člena Direktive 2003/8/ES). **Direktiva 2003/8/ES velja za evropske državljane in državljane drugih držav, ki redno prebivajo v eni od držav članic** in nimajo zadostnih finančnih sredstev za plačilo stroškov, povezanih z uveljavljanjem pravic v čezmejnih sporih v civilnih in gospodarskih zadevah (peta točka preambule v povezavi s prvim odstavkom 3. člena in 4. členom Direktive 2003/8/ES).

Slovenija je Direktivo 2003/8/ES prenesla v nacionalno zakonodajo z ZBPP, ki v XI.A poglavju (členi 52.a do 52.n) določa upravičence do brezplačne pravne pomoči, pogoje za njeno dodelitev, obseg dodelitve ter postopek za dodelitev brezplačne pravne pomoči v čezmejnih sporih. Brezplačna pravna pomoč po ZBPP se lahko dodeli za pravno svetovanje, pravno zastopanje in za druge pravne storitve, določene z zakonom, za vse oblike sodnega varstva pred vsemi sodišči splošne pristojnosti in specializiranimi sodišči v Republiki Sloveniji, pred Ustavnim sodiščem Republike Slovenije in pred vsemi organi, institucijami ali osebami v RS, ki so pristojne za izvensodno poravnavanje sporov, ter kot oprostitev plačila stroškov sodnega postopka (prvi odstavek 7. člena ZBPP).

MP pojasnjuje, da iz navedenega izhaja, da je glede državljanov držav članic EU izpolnjen pogoj obstoja mednarodne pogodbe oziroma vzajemnosti iz prvega odstavka 10. člena ZST-1, kar pomeni, da so navedene osebe lahko oproščene plačila sodnih taks po ZST-1. Skladno z načelom nediskriminacije iz 4. člena Direktive 2003/8/ES države članice podeljujejo pravno pomoč brez razlikovanja med državljani Unije in državljani tretjih držav, ki zakonito bivajo v eni izmed držav članic.

2. Tujci, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujci, za katere ne velja vzajemnost

Tujci, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujci, za katere ne velja vzajemnost, ne morejo biti oproščeni plačila sodne takse.

Zagovornik je relevantno ureditev ocenjeval po metodi, ki jo je razvilo Ustavno sodišče, ko je presojalo morebitno diskriminacijsko obravnavo. Ustavno sodišče je v Odločbi št. U-I-425/06 z dne 2. 7. 2009 (7. točka obrazložitve) zavzelo stališče, da je za presojo utemeljenosti očitka o neenakem, diskriminacijskem obravnavanju treba odgovoriti na naslednja vprašanja: 1) ali se zatrjevano različno obravnavanje nanaša na zagotavljanje oziroma uresničevanje človekove pravice oziroma temeljne svoboščine, 2) če se, ali obstaja različno obravnavanje

[16] Zakon o tujcih (ZTuj-2), Uradni list RS, št. 1/18 - uradno prečiščeno besedilo, 9/18, 62/19 - odl. US, 80/20.

pobudnika in tistega, s katerim se pobudnik primerja, 3) ali sta dejanska položaja, ki ju pobudnika primerjata, v bistvenem enaka in torej razlikovanje temelji na okoliščini iz prvega odstavka 14. člena Ustave ter 4) če gre za razlikovanje na podlagi okoliščine iz prvega odstavka 14. člena Ustave in torej za poseg v pravico do nediskriminacijska obravnavanja, ali je ta poseg ustavno dopusten. Če je odgovor na prva tri vprašanja pritrdilen in poseg ne prestane t. i. strogega testa sorazmernosti, potem gre za neustavno diskriminacijo.

Tehtanje utemeljenosti očitka o diskriminaciji, kot je določena v 4. členu ZVarD, po oceni Zagovornika poteka po istem mehanizmu, pri čemer pa diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja ne samo človekovih pravic in temeljnih svoboščin, temveč tudi drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti (poseg v zavarovano dobrino).

Zagovornik v skladu s prvo točko najprej ugotavlja, da se različno obravnavanje tujcev glede na obstoj mednarodne pogodbe oziroma vzajemnosti iz prvega odstavka 10. člena ZST-1 nanaša na zagotavljanje oziroma uresničevanje človekove pravice oziroma temeljne svoboščine. Višje sodišče v Ljubljani je namreč izreklo, da je oprostitev plačila sodne takse odraz načela socialne države, **pravice do sodnega varstva** in enakosti pred zakonom.[17]

Zagovornik v skladu z drugo točko ugotavlja, da obstaja različno obravnavanje tujcev, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS ima sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma tujcev, za katere velja vzajemnost (ter še državljanov EU in državljanov tretjih držav, ki zakonito bivajo v eni izmed držav članic v skladu z načelom nediskriminacije iz 4. člena Direktive 2003/8/ES) ter na drugi strani tujcev, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujcev, za katere ne velja vzajemnost.

V skladu s tretjo točko Zagovornik ugotavlja, ali sta dejanska položaja, ki ju primerjamo, v bistvenem enaka in torej razlikovanje temelji na osebni okoliščini. Zagovornik stoji na stališču, da dejanska položaja med skupinama primerjave, vzpostavljenima v prejšnjem odstavku, nista v bistvenem enaka. Položaj tujcev, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS ima sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma tujcev, za katere velja vzajemnost (ter še državljanov EU in državljanov tretjih držav, ki zakonito bivajo v eni izmed držav članic v skladu z načelom nediskriminacije iz 4. člena Direktive 2003/8/ES) ter na drugi strani tujcev, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujcev, za katere ne velja vzajemnost, po mnenju Zagovornika nista v bistvenem enaka.

V prvem primeru imamo pravno podlago, tj. mednarodno podlago oziroma obstoj vzajemnosti, ki usmerja način preverjanja premoženjskega stanja tujcev oziroma v primeru vzajemnosti zagotavlja sodelovanje organov tuje države v zvezi s tem. V drugem primeru pogojev za taksno oprostitev tujcev niti ni mogoče avtoritativno preveriti. Zato dejanska položaja, ki ju primerjamo, po oceni Zagovornika, v bistvenem nista enaka.

[17] VSL sklep I Cp 1470/2019 z dne 11. 9. 2019, 8. točka obrazložitve.

II.1. Zakonit cilj

Različna ureditev za neprimerljivi skupini tudi zasleduje zakonit cilj. Iz zakonodajnega gradiva sprejema ZST-1 zakonitega cilja obravnavane ureditve sicer ni mogoče razbrati,[18] saj so rešitve v tem delu le povzete iz prej veljavnega zakona.[19]

Sklepati je mogoče, da ureditev zasleduje legitimen cilj, ki je v nudenju **učinkovitega sodnega varstva** v smislu zasledovanja **sojenja brez nepotrebnega odlašanja oziroma pravice do sojenja v razumnem roku** (23. člen Ustave RS). Kot sestavni del pravice do sodnega varstva je pravica do sojenja brez nepotrebnega odlašanja zagotovljena v prvem odstavku 23. člena Ustave RS, v okviru pravice do poštenega sojenja pa je pravica do sojenja v razumnem roku zagotovljena v prvem odstavku 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin Sveta Evrope.[20] Vrhovno sodišče RS poudarja, da je ta pravica eden od bistvenih pogojev za učinkovito uresničevanje vseh drugih človekovih pravic (prim. obrazložitev odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije U-I-65/05 z dne 22. 9. 2005). O učinkovitosti sodnega varstva ni mogoče govoriti, če stranki ni zagotovljeno v razumnem roku. A ne le interes strank, ampak tudi interes skupnosti nalaga, da se ogrožanje sožitja, ki ga predstavlja pravni spor, čimprej odpravi in da se čim prej ponovno vzpostavi pravna varnost. Zahteva, da mora sodišče odločiti v razumnem roku, je izraz načela vladavine prava (prim. dr. Aleš Galič: Ustavno civilno procesno pravo, GV založba, Ljubljana 2004, str. 339 in 370).[21]

Praktična izvedba opravljanja poizvedb s strani slovenskega sodišča o premoženjskem stanju v tujini je izjemno težka in zamudna ter lahko celo nezanesljiva, saj zahteva sodelovanje organov države, v kateri se preverja premoženjsko stanje. V primeru tujega državljana, kjer imamo podanega enega izmed dveh pogojev, je podana minimalna pravna podlaga, ki usmerja način preverjanja premoženjskega stanja tujca oziroma v primeru vzajemnosti zagotavlja sodelovanje organov tuje države v zvezi s tem. V kolikor ni vzpostavljen eden izmed teh dveh mehanizmov, lahko postopek zaradi preverjanja premoženjskega stanja tujca stoji, ker se slednjega praktično ne da preveriti oziroma preverjanje traja nerazumno dolgo, s čimer je preko pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja ogrožena sama pravica do učinkovitega sodnega varstva. ZST-1 zato v teh primerih povsem izključuje možnost uveljavljanja taksne oprostitve.

---

[18] Komentar k 10. členu Predloga zakona o sodnih taksah: *»Določba prvega odstavka tega člena razširja taksne oprostitve še na organe lokalnih samoupravnih skupnosti, določbi drugega in petega odstavka tega člena sta enaki kot v prejšnjem zakonu, določbi tretjega in četrtega odstavka pa sta v ta člen vnešeni na novo. [...]«*
Vlada Republike Slovenije, Predlog zakona o sodnih taksah (Predlog ZST-1), komentar k 10. členu – objava v Poročevalcu 07/2008 z dne 14. 1. 2008; dostopno na spletni strani: https://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/zakonodaja/izbran/!ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8zivSy9Hb283Q0N3E3dLQwCQ7z9g7w8nAwsnMz1w9EUGAWZGgS6GDn5BhsYGwQHG-pHEaPfAAdwNCBOPx4FUfiNL8gNDQ11VFQEAAXcoa4!/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/?uid=C12565D400354E68C12573CD003D67B8&db=kon_zak&mandat=IV&tip=doc#.

[19] Besedilo prvega in drugega odstavka 11. člena Zakona o sodnih taksah (ZST), Uradni list RS, št. 20/04 - uradno prečiščeno besedilo, 115/06 - ZIZ-E, 140/06, 98/07, 37/08 - ZST-1:
»(1) Plačila sodnih taks so oproščeni država in državni organi, lokalne samoupravne skupnosti, humanitarne organizacije ter tuja država in tuji državljani, če tako določa mednarodna pogodba ali če velja vzajemnost.
(2) Če nastane dvom, ali velja vzajemnost, se je sodišče dolžno obrniti za pojasnilo na ministrstvo, pristojno za pravosodje.«

[20] Zakon o ratifikaciji Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, spremenjene s protokoli št. 3, 5 in 8 ter dopolnjene s protokolom št. 2, ter njenih protokolov št. 1, 4, 6, 7, 9, 10 in 11 (EKČP), Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 7/94.

[21] Sodba VSRS II Ips 591/2008 z dne 24. 6. 2009, točka 8 obrazložitve.

II.2. Ustreznost sredstev za doseganje cilja

Z vidika kriterija **ustreznosti** je Zagovornik presojal, ali je izključitev možnosti taksne oprostitve za drugo skupino tujcev, primeren ukrep za dosego zasledovanega cilja v smislu, da je ta cilj s presojanim ukrepom dejansko mogoče doseči.

Dejanska izključitev možnosti oprostitve sodne prakse tujcu in nasprotni stranki nudi učinkovito sodno varstvo in sojenje brez nepotrebnega odlašanja, saj v tem primeru postopek lahko teče, sicer bi postopek stal na točki ugotavljanja premoženjskega stanja tujca. Zato **Zagovornik ocenjuje izključitev možnosti oprostitve sodne takse tujcev brez izpolnjenega pogoja mednarodne pogodbe oziroma pogoja vzajemnosti kot ustrezno**.

II.3. Nujnost sredstev za doseganje cilja

Z vidika kriterija **nujnosti** je Zagovornik ocenjeval, ali je poseg sploh nujen (nujno potrebe) za dosego zasledovanega cilja v smislu, da cilja ni mogoče (v enaki meri) doseči z drugim, blažjim posegom ali celo brez njega.

Če eden od podanih dveh pogojev ni izpolnjen, nimamo pravne podlage oziroma zagotovitve minimalnega sodelovanja tuje države, ki je potrebno, da se usmerja in sploh izve premoženjsko stanje tujcev. Zagovornik si tudi ne more zamisliti drugega, blažjega sredstvo za doseganje cilja. Zakonodajalec je namreč možnost taksne oprostitve omogočil tujcem, ki izpolnjujejo enega od dveh pogojev in je torej ni *a priori* izključil za vse tujce. Glede na navedeno **Zagovornik ocenjuje, da je pogoj nujno potreben**.

II.4. Sorazmernost sredstev za doseganje cilja

Z vidika načela **sorazmernosti** je Zagovornik ocenjeval, ali je teža posledic ocenjevanega posega v položaj tujcev, glede katerih ni sklenjene ustrezne mednarodne pogodbe oziroma glede katerih ne velja pogoj vzajemnosti, proporcionalen vrednosti zasledovanega cilja oziroma koristim, ki bodo zaradi posega nastale.

V konkretnem primeru je zanimivo, da ocenjevan poseg posega v določen vidik 23. člena Ustave RS, pri čimer isti poseg opravičujemo ravno z 23. členom Ustave RS. V skladu s trenutno ureditvijo tujcu brez mednarodne pogodbe oziroma pogoja vzajemnosti ni omogočeno uveljavljanje oprostitve sodne takse, še vedno pa ima z drugih vidikov neokrnjeno pravico do sodnega varstva v skladu s 23. členom Ustave RS. V primeru, da bi bila tujcu druge skupine omogočena možnost uveljavljanja oprostitve sodne takse, pri čemer zaradi umanjkanja pravne podlage ne bi bilo mogoče priti do podatkov glede njegovega premoženjskega stanja, bi se postopek zataknil na tej točki. Takšno stanje bi bilo problematično z vidika učinkovitega sodnega varstva v smislu zasledovanja sojenja brez nepotrebnega odlašanja oziroma pravice do sojenja v razumnem roku (23. člen Ustave RS). **Po presoji Zagovornika presojani ukrep ni nesorazmeren**.

To pomeni, da je takšna oblika razlikovanja upravičena, saj izključitev možnosti taksne oprostitve za tujce, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujce, za katere ne velja vzajemnost temelji na legitimnem cilju, sredstva za doseganje tega cilja so ustrezna, potrebna in sorazmerna. Podana je izjema v skladu s prvim odstavkom 13. člena ZVarD.

*

Zagovornik sklepno ocenjuje, da državljani tuje države, s katero RS nima sklenjene mednarodne pogodbe oziroma glede katere ne velja pogoj vzajemnosti (pri čimer ne gre za državljane tretjih držav, ki zakonito bivajo v eni izmed držav članic v skladu z načelom nediskriminacije iz 4. člena Direktive 2003/8/ES), zaradi pomanjkanja pravne podlage niso v primerljivem položaju z državljani tuje države, s katero RS ima sklenjeno

mednarodno pogodbo oziroma glede katere velja pogoj vzajemnosti. Zagovornik zaključuje, da tudi sicer izključitev možnosti taksne oprostitve za tujce, ki prihajajo iz držav, s katerimi RS nima sklenjenih ustreznih mednarodnih pogodb oziroma tujce, za katere ne velja vzajemnost, ne pomeni diskriminacije, saj po njegovi oceni takšno različno obravnavanje temelji na legitimnem cilju in ocenjuje, da so sredstva za doseganje tega cilja ustrezna, potrebna sorazmerna.

Ker Zagovornik v konkretni zadevi ni zaznal diskriminatornosti predpisa, se postopek zaključi oziroma se nadaljne aktivnosti po 38. členu ZVarD ne izvedejo.

dr. Neža Kogovšek Šalamon
Vodja oddelka za ugotavljanje
diskriminacije in zagovorništvo

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:
- zbirka dok. gradiva.